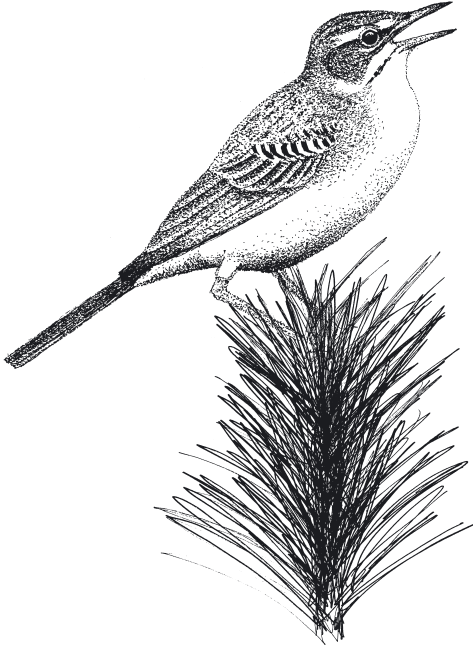


Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2002

Sammenskrevet og redigeret af MICHAEL BORCH GRELL og BIRGITTE RASMUSSEN



Rapport nr 5 fra DOFs Arbejdsgruppe for Truede og Sjældne Ynglefugle (DATSY)

(With a summary in English: Rare and threatened breeding birds in Denmark, 2002)

Indledning

Hermed foreligger den femte rapport fra Dansk Ornitologisk Forenings Arbejdsgruppe for Truede og Sjældne Ynglefugle (DATSY). I 2002 overvågede de 47 artscoordinatorer i arbejdsgruppen sammenlagt 56 forskellige truede og sjældne danske ynglefugle. Det landsdækkende projekt påbegyndtes i 1998 med det formål at opnå den bedst mulige indsamling af yngledata om de arter, som er medtaget i den danske Rødliste (Stoltze & Pihl 1998), hvis samlede ynglebestand er på under 100-150 par, eller som yngler på færre end 10 lokaliteter. Nærværende rapport bygger på de indberetninger, som er modtaget af artscoordinatorerne. I 2002 blev Sangsvane optaget som ny art i projektet. Endvidere behandles ynglefremkomster af Lundsanger i årets rapport. Projektets baggrund og metoder såvel som tidligere resultater er beskrevet i arbejdsgruppens tidligere rapporter (Grell 1999, 2000b, 2001, 2002).

Alle artscoordinatorer takkes for et godt samarbejde omkring dataindsamlingen. Hvem der har været artscoordinator for de enkelte arter fremgår af Tabel 1. En særlig tak rettes til de observatører, der deltog i den målrettede registrering af ynglefremkomster af Rød Glente i forbindelse med specialmonitoringen af denne art i 2001-02 (Grell 2003). Aage V. Jensens Fonde takkes varmt for den økonomiske støtte til projektet uden hvilken DOFs indsamling af data om de sjældne og truede ynglefugle ikke kunne være gennemført.

Artsgennemgang

I den følgende artsgennemgang opsummeres resultaterne af overvågningen af de 51 sjældne og truede ynglefugle, der er modtaget rapporter om i 2002. Da der ikke er modtaget rapporter om Nordisk Lappedykker, Stor Skallesluger, Dværgterne, Turteldue og Rødtoppet Fuglekonge udgår disse. En række fåtallige hedefugle overvåges kun tilfredsstillende i de år, hvor Thy Statsskovdistrikt

Tabel 1. Sammenfatning af resultaterne af overvågningen af de truede og sjældne ynglefugle i 2002.
Threatened and rare breeding birds in Denmark, 2002: Summary of the monitoring results.

	Ynglepar	Lokaliteter	Dækning	Artskoordinator
Nordisk Lappedykker <i>Podiceps auritus</i>	Udgår	Udgår	-	Henrik Haaning Nielsen
Mallemuk <i>Fulmarus glacialis</i>	3	1	+++	Henrik Haaning Nielsen
Sort Stork <i>Ciconia nigra</i>	0	0	++	Jørgen Jensen
Hvid Stork <i>Ciconia ciconia</i>	0-1	(3)	+++	Hans Skov
Skestork <i>Platalea leucorodia</i>	12	2	+++	Jan Skriver
Sangsvane <i>Cygnus cygnus</i>	1	1	+++	Bjarke Laubek
Bramgås <i>Branta bernicla</i>	163	2	+++	Chr. Ebbe Mortensen
Pibeand <i>Anas penelope</i>	0-1	1	++	Palle A.F. Rasmussen
Rødhovedet And <i>Netta rufina</i>	0-1	1	+++	Hans Erik Jørgensen
Hvinand <i>Bucephala clangula</i>	87-90	10+	+++	Johannes Bang
Stor Skallesluger <i>Mergus merganser</i>	-	-	-	Palle Nygaard
Rød Glente <i>Milvus milvus</i>	18-22	22	+++	Per Bomholt
Havørn <i>Haliaeetus albicilla</i>	8	8	+++	Benny Génsbøl
Blå Kærhøg <i>Circus cyaneus</i>	1	1	+++	Keld Bakken
Hedehøg <i>Circus pygargus</i>	41	47	+++	Erik Ehmsen
Kongeørn <i>Aquila chrysaetos</i>	1	1	+++	Benny Génsbøl
Fiskeørn <i>Pandion haliaetus</i>	1-4	4	++	Per Bomholt
Lærkefalk <i>Falco subbuteo</i>	6-7	7	++	Jesper Tofft
Vandrefalk <i>Falco peregrinus</i>	1	1	+++	Niels Peter Andreassen
Urfugl <i>Tetrao tetrix</i>	Udgår	Udgår	-	Christian Hjorth
Vagtel <i>Coturnix coturnix</i>	532	?	++	Knud Fredsøe
Plettet Rørvagtel <i>Porzana porzana</i>	201	?	+++	Susanne Bruun
Engsnarre <i>Crex crex</i>	276-298	?	++	Knud Fredsøe
Trane <i>Grus grus</i>	27-31	20+	++	Terje Seidenfaden
Hvidbr. Præstekrave <i>Charadrius alexandrinus</i>	92-110	6	+++	Ole Thorup
Hjejle <i>Pluvialis apricaria</i>	-	-	-	Ole Olesen
Svaleklire <i>Tringa ochropus</i>	11-20	10+	++	My Størup
Tinksmed <i>Tringa glareola</i>	-	-	-	Egon Østergaard
Stenvender <i>Arenaria interpres</i>	-	-	-	Palle A.F. Rasmussen
Sorthovedet Måge <i>Larus melanocephalus</i>	4	4	+++	Lars Hansen
Dværgmåge <i>Larus minutus</i>	2-3	1	+++	Poul Hald Mortensen
Sandterne <i>Gelochelidon nilotica</i>	0	0	+++	Ole Thorup
Dværgterne <i>Sterna albifrons</i>	-	-	-	René Christensen
Sortterne <i>Chlidonias niger</i>	71-77	5	+++	Knud Flensted
Turteldue <i>Streptopelia turtur</i>	Udgår	Udgår	-	Michael Grell
Slørugle <i>Tyto alba</i>	147	147	+++	Klaus Dichmann
Stor Hornugle <i>Bubo bubo</i>	23	23	++	Hans Pinstrup
Mosehornugle <i>Asio flammeus</i>	3-4	2	++	Niels Knudsen
Perleugle <i>Aegolius funereus</i>	0-3	3	++	Hanne Tøttrup
Biæder <i>Merops apiaster</i>	5	3	+++	Magnus Bang Hansen
Vendehals <i>Jynx torquilla</i>	10-14	10	+	Leif Novrup
Lille Flagspætte <i>Dendrocopos minor</i>	8-47	?	++	Uffe B. Nielsen
Toplærke <i>Galerida cristata</i>	2	1	+++	Anders Østerbye
Markpiber <i>Anthus campestris</i>	15	4	+++	Knud Pedersen
Vandstær <i>Cinclus cinclus</i>	5	5	+++	Peter Lange
Blåhals <i>Luscinia svecica</i>	23-24	ca 10	++	Hans Harrestrup Andersen
Sortstrubet Bynkefugl <i>Saxicola torquata</i>	15	ca 10	++	Jesper Tofft
Savisanger <i>Locustella luscinioides</i>	15-20	11	+++	Martin Iversen
Drosselrørsanger <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	1-10	10	+++	Søren Haugaard
Høgesanger <i>Sylvia nisoria</i>	0	0	+++	Per Schiermacker-Hansen
Rødtoppet Fuglekonge <i>Regulus ignicapillus</i>	-	-	-	Søren Nygaard
Fyrremejse <i>Parus montanus</i>	20+	20+	++	Niels Vedel
Pirol <i>Oriolus oriolus</i>	2-9	5	++	Gert Fahlberg
Stor Tornskade <i>Lanius excubitor</i>	20-25	10	+++	Niels Peter Brøgger
Nøddekrige <i>Nucifraga caryocatactes</i>	1-3	1	++	Ole Jensen
Gulirisk <i>Serinus serinus</i>	5-7	5	++	Lars Munk

gennemfører en optælling af ynglefuglene på hedderne i Thy. Optællingerne foretages p.t. med en 2-årig turnus, og da tællingen først gennemføres næste gang i 2003, er der kun sparsomme yngleregistreringer af Hjejle, Tinksmed og delvis også Mosehornugle. Samme problematik gør sig gældende for Stenvenderen, hvis koncentrerede Læsø-bestand optælles med endnu større intervaller.

Som tidligere er der forskelle i datamaterialets kvalitet. Fugle med en vis bestandsstørrelse, der yngler spredt og i vanskeligt overskuelige biotoper, eller som er udpræget natakative, og som i øvrigt fører en skjult levevis, dækkes normalt ikke i fuldt omfang i projektet. Det vurderes, at de optalte bestande af især Vagtél, Engsnarre, Svaleklire, Stor Hornugle, Vendehals, Lille Flagspætte og Fyrremejse er noget under den reelle bestandsstørrelse. For de resterende dækkede arter på DATSYs liste vurderes de opnåede resultater nogenlunde at afspejle den faktiske ynglebestand.

I weekenderne 31. maj – 2. juni og 14-16. juni gennemførte DOFs Feltornitologiske Udvalg projektet *Operation Natlyt*. Cirka 40 feltornitologer deltog i arrangementet, der havde som formål at registrere flest mulige natakative fuglearter med fokus på bl.a. de halvsjældne DATSY-arter (Klein 2002). Projektet har givetvis medført en forøget registrering af de natakative arter, og deltagerne har derfor en del af æren for, at der i 2002 blev registreret forekomster over normalen af Engsnarre, Plettet Rørvagtél, Vagtél, Savisanger og Drosselrørsanger.

Artsbeskrivelserne bygger i vid udstrækning på de statusrapporter, som er modtaget fra artskoordinatorene. I den vurderede dækning af arterne ("pluskoden" i Tabel 1) betyder +++, at arten vurderes godt dækket (dvs. at alle eller de fleste ynglearter er registreret), ++ angiver en middelgod dækning (dvs. med visse mangler), og + en dårlig dækning (dvs. at kun tilfældige yngleføremønstre er kendt).

Arten af de registreringer – redefund, ungekuld, syngende hanner eller andre former for territorial adfærd – der ligger til grund for bestandsopgørelserne, fremgår af artsbeskrivelserne. Generelt er der angivet minimumstal, og der er lagt en forholdsvis konservativ holdning til grund for den samlede vurdering. De opnåede resultater bør altid vurderes i relation til dækningsgraden.

Mallebuk *Fulmarus glacialis*

Ankomsten til Bulbjerg skete temmelig sent med første observation 10. maj, hvor to fugle sås. Kon-

trolbesøg gennem resten af maj afslørede op til syv fugle, og tre par etablerede sig tilsyne-ladende, heraf de to på den sædvanlige redehylde. Disse tre par sås også gennem juni, men der blev ikke konstateret æg på redehylderne. Efter at der er bygget en vold langs kanten af klinten for at forebygge eller begrænse problemet med forstyrrelser, er det blevet umuligt at overvåge redehylderne, men hvis Mallebukkerne får unger, kan det konstateres senere, når ungerne er vokset op. Antallet af fugle faldt i juni, og fra 10. til 17. juli sås blot et enkelt individ. Yngleføremønstret på lokaliteten er således langtfra stabil.

Sort Stork *Ciconia nigra*

Igen i 2002 var der kun få observationer af Sort Stork i yngletiden. Fra Midt- og Sønderjylland foreligger enkelte observationer i perioden maj-august, men ingen oplysninger om stedfaste fugle eller par. Det antages, at der har været tale om træk- eller strejfgæster. Der blev i begyndelsen af året opsat redeplatforme til arten i to skove i henholdsvis Sønderjylland og Nordøstjylland, som begge er tidligere ynglelokaliteter, men der er ingen rapporter om Sorte Storke på lokaliteterne i løbet af året. Der er således intet, der tyder på, at Sort Stork har gjort yngleforsøg i Danmark i 2002.

Hvid Stork *Ciconia ciconia*

Storkesæsonen begyndte 2. april med hanstorkenes ankomst i Vesløs og Ribe, mens Veggers hanstork ankom 6/4. Alle tre ventede længe på mager, og kun i Ribe lykkedes det at lokke en hunstork til (21/5). Det var en ny umærket stork, men desværre var ankomsten for sen til, at der kom æg eller unger ud af det. Så for andet år i træk blev der ikke udruget unger af Hvid Stork i Danmark. Reden i Jedsted, der i 2001 husede landets eneste storkepar, havde i 2002 kun tre storkebesøg i løbet af sommeren. I Rudbøl, hvor en enlig stork holdt til i 2001, var der fra 21/5 og frem til juli af og til en stork på reden; den var dog ikke stabil nok til at indgå i statistikken.

Hanstorken i Vesløs, som for 4. år i træk for-gæves ventede på en mage, trak bort 20/5. Måske har den slået sig ned i Slesvig-Holsten og er dermed tabt for Danmark. Ribe-parret forblev i området frem til 28/8, hvor de trak sydpå. De sidste 14 dage sov parret næsten hver nat på reden ved Haderslevvej 109 i stedet for reden på det gamle rådhus. Storken i Veger forlod landet 12/9. Ribe-parrets sene afrejse giver anledning til optimisme for 2003. Den nedadgående tendens er dog tydelig, da antallet af beboede reder faldt fra fem til tre.



Skestork. Med den nye koloni ved Skjern Å fordobledes ynglebestanden i 2002. Foto: Lars Maltha Rasmussen.

Antallet af strejffugle var væsentligt lavere i 2002 end i 2001, hvor næsten 275 storke gæstede landet. Det endelige tal for 2002 er dog endnu ikke opgjort. Første strejffugl blev set 21/3 ved Varde, og den største flok var 13 skånske projektstorke, der gæstede Tåsinge 18/9. Nogle af disse fugle sås stadig på Sjælland og Møn sidst i oktober.

Skestork *Platalea leucorodia*

I 2002 fordobledes bestanden af Skestork til 12 par med rede, primært fordi 5 par etablerede sig med reder i en ny koloni i Skjern Ås delta. I den 7 år gamle koloni i Limfjorden voksede kolonien med et enkelt yngelpar til i alt syv.

Landets hidtil tidligste Skestork trak mod nord nær Sneum ved Ribe 4. marts. På Skjern Enge dukkede arten op 9. marts, og 10. marts var fire adulte fugle på plads ved kolonien i Limfjorden. De gjorde ikke som tidligere et kort ophold i Vejlerne, men fløj direkte til ynglelokaliteten. 11. maj sås 14 Skestorke flyve op i én flok over kolonien. Ved redeoptællingen 27. maj fandtes syv reder, heraf fire med i alt 12 unger og tre med i alt 11 æg; et kuld på 5 æg syntes dog at være forladt. 15. juli var der fortsat en flyveklar juvenil Skestork på stedet.

En flok Skestorke tog medio maj fast ophold på Skjern Enge og i deltaet. Frem til primo juni taltes her 7-15 Skestorke. Da observatørerne på feltstationen på Tipperne fik mistanke om, at en ny koloni var blevet dannet, gennemførtes en optælling 13. juli. Her registreredes fem reder, to med i alt seks unger, to med hver ét æg, samt en forladt. Ultimo juli observeres der seks juvenile Skestorke i området.

Bygholm Vejle satte 14. august rekord med 42 Skestorke. I løbet af de første to uger af september forlod disse fugle Vejlerne, og 28. september registreredes årets sidste to Skestorke på Skjern Enge. Den sene afrejse skyldes formodentlig det sene yngletidspunkt her. Også i Margrethekog ved Højer observeredes der flokke af Skestorke, kulminerende med 17 fugle 1. august. Ved Wedellsborg på Fyn blev 8 Skestorke set 29. juli, og 18. november blev Danmarks formentlig hidtil seneste Skestork set på Boddum Enge i Sydthy.

Primo juli blev en Skestork med farvering aflæst i Vejlerne. Det var en tre år gammel hun, der var ringmærket som unge på Schiermonnikoog i det hollandske vadehav.

Sangsvane *Cygnus cygnus*

Sangsvanens fremgang i Skandinavien gennem de seneste 50 år førte i 2002 til fundet af det første sikre, spontane ynglepar herhjemme. Parret og dets fem unger holdt til ved en mindre, næringsrig sø i Nordjylland, hvor de efter sigende havde haft held til at fortrænge et Knopsvanepar. I de primære yngleområder i nåleskavsregionen yngler Sangsvanen i store moser og søer med en veludviklet bredvegetation, men en tilpasning til næringsrige søer kendes også fra de skånske ynglepar.

De mindst fire flyvefærdige unger udgør et reelt potentiale for ekspansion af Sangsvane i Jylland. Arten er derfor inddraget i DATSY's overvågning.

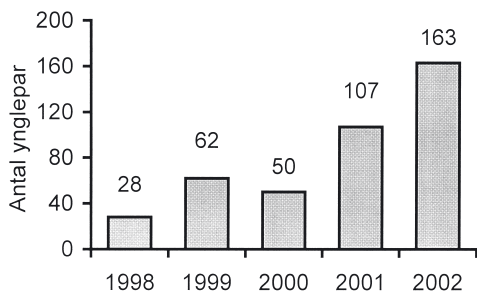
Bramgås *Branta leucopsis*

Den danske ynglebestand af Bramgås er fortsat i fremgang. I midten af maj 2002 blev der således fundet 161 sikre ynglepar på Saltholm, heraf 149 reder. Derudover blev et stort antal rastende, ikke-ynglende adulte fugle observeret. I midten af maj var det højeste antal registrerede Bramgæs ca 600, heraf mange udparrede, ikke-ynglende fugle. Bestanden er, som tidligere, koncentreret til Svaneklapperne og den sydøstlige del af Saltholm inden for Svaneklapperne. Dog ses en tendens til spredning mod nord og nordvest ind på øen.

Derudover blev der fundet to par på Bornholm. De fik tilsammen 6 udflyjende unger.

Pibeand *Anas penelope*

Der var ingen ynglefund Vejlerne, og heller ingen observationer af par eller hunner med yngleadfærd. Da de senere års mest stabile yngleholm ikke blev besøgt på et optimalt tidspunkt i forhold til artens ynglefænologi, kan det dog ikke udelukkes, at enkelte ynglepar er overset.



Antal ynglepar af Bramgås siden 1998.
Breeding pairs of Barnacle Goose since 1998.

I klæggraven ved Kammerslusen, Ribe, var et par stedfast gennem hele maj, og parring blev set. Men herefter forsvandt parret, hvorfor det højst kan karakteriseres som et temmelig usikkert, muligt ynglefund.

Rødhovedet And *Netta rufina*

På lokaliteten med den mest stabile forekomst af Rødhovedet And de senere år, Maribosøerne på Lolland, blev der observeret ét par plus én han samtidig, og to hanner på andre tidspunkter. Men intet tyder på, at arten ynglende (mindst 35 målrettede optællinger af søen er gennemført i løbet af ynglesæsonen).

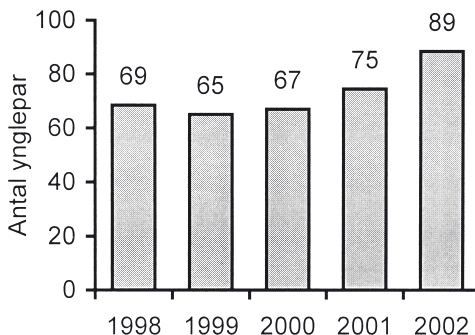
Fra Tryggelev Nor er (indirekte) modtaget oplysninger om 0-1 ynglepar i 2002. Der foreligger dog ingen nærmere detaljer om denne mulige yngleforekomst.

Hvinand *Bucephala clangula*

I 2002 er der på grundlag af det indkomne materiale registreret 87-90 ynglepar, heraf 77-79 par i Frederiksborg Skovdistrikt. 1-2 kuld vides at være præderet af mår.

Ud over bestanden i Frederiksborg Skovdistrikt, har Hvinanden ynglet ved Esrum Sø ved Sørup, Strødam Reservatet, Strødam Engsø, St. Hul Sø, Furesøen, Bagsværd Sø og Nydam Sø. På alle lokaliteter har der været 1-3 ynglepar. Bortset fra Strødam Reservatet, hvor Hvinanden har benyttet et naturligt redehul, har alle ynglepar benyttet opsatte redekasser. Det nordsjællandske redekasseprojekt er i årets løb blevet udvidet, idet der er ophængt redekasser i nye statsskove.

Der er opsat hvinandekasser i tre skovdistrikter i Jylland og derudover ved Mossø, men endnu har ingen af kasserne været benyttet af Hvinand.



Antal ynglepar af Hvinand siden 1998.
Breeding pairs of Goldeneye since 1998.



Med udgivelsen af forvaltningsplanen for Rød Glente er der sat fokus på artens ringe trivsel og de usædvanlig mange dødsfald blandt de danske ynglefugle. Foto: John Larsen.

Rød Glente *Milvus milvus*

Specialmonitoringen af denne art i 2002 resulterede i 18-22 registrerede ynglepar. 18 reder blev lokaliseret. 11 par producerede i alt 18 unger. De 1,0 unge pr yngleforsøg ligger meget nær det, som blev fundet ved specialmonitoringen i 2001. Den største koncentration af ynglende glenter findes fortsat i Sydøstjylland med 10-12 par mellem Åbenrå og Horsens. I Århus Amt registreredes 3-5 par og i Vendsyssel omkring Frederikshavn yderligere 3 par. Også i 2002 ynglede et glentepar med held på Vestfyn, mens der blot registreredes 1-2 ynglepar på Bornholm (mod 2-4 i 2001). Der var ingen sikre ynglepar på Sjælland i 2002, mod et enkelt par i 2001.

Ungeproduktionen i Danmark er fortsat meget lav, bl.a. fordi mange af yngleforsøgene mislykkes. I 2002 registreredes der to døde adulte glenter i yngleområderne: en fandtes død 19. maj en kilometer fra en rede i Vejle Amt, og en fandtes død på en rede i Århus Amt 11. juni. Der er således fundet hele fem døde adulte glenter om sommeren i danske yngleområder i forbindelse med undersøgelsen 2001-02. En temmelig foruroligende udvikling. Desværre har det ikke været muligt at afklare dødsårsagen for de dødfundne glenter,

primært fordi fuglene havde ligget for længe, da de blev fundet, men også fordi en vævsprøve bortkom på Statens Veterinærinstitut.

I begyndelsen af 2003 udkom DOFs forslag til en forvaltningsplan for Rød Glente i Danmark, der er baseret på resultaterne af den toårige specialmonitoring i 2001-02 (Grell 2003).

Havørn *Haliaeetus albicilla*

I forhold til 2001 var 2002 ikke noget godt år for de danske Havørne. Bestanden voksede ganske vist med et par til i alt otte, idet Gavnø-parret, der var erklæret forsvundet, genopstod. Men det lykkedes kun for fire par at få unger på vingerne, i alt seks.

Nu kan vi nok ikke forvente, at alle par (som i 2001) hvert år har succes med deres yngleforsøg. I Tyskland – hvor der som de fleste steder i Danmark i yngletiden oprettes en beskyttelseszone omkring rederne – havde 67% af landets 381 ørnepar således ynglesucces i 2001. Ungeproduktionen var 0,9 unger pr par med rede.

Når året 2002 alligevel giver anledning til bekymring, skyldes det, at der blev fundet i alt 4 døde Havørne. Det er et alarmerende højt tal, i betragtning af hvor lille den danske Havørnebestand er, og hvor sjældent det sker, at man finder en død rovfugl i naturen. To af de døde Havørne var ungfugle, begge fundet på Fyn. De to andre var henholdsvis hunnen fra Roden Skov-parret og (efter al sandsynlighed) hannen fra Tystrup-Bavelse-parret.

Den ene af ungfuglene fra Fyn og fuglen fra Tystrup-Bavelse var, da de blev fundet, i en tilstand, så en analyse af dødsårsagen var mulig. Efter at Danmarks Veterinærinstitut egentlig havde indstillet undersøgelserne af bl.a. dødfundne rovfugle, er disse nu lovet genoptaget. Men desværre kludrede instituttet i det med prøverne fra de to Havørne, så de gik tabt. Inden da var det konstateret, at fuglene ikke var skudt; men om de var forgiftet, forbliver altså uopklaret. Ifølge oplysninger fra kompetente kilder er det i dele af det miljø, der dyrker fasanopdræt, stadigvæk praksis at lægge døde, parathion-overhældte fasan-kyllinger ud i naturen.

To af de etablerede par mistede altså i 2002 deres mager. Det er i den situation opløftende, at de enlige fugle begge steder hurtigt fik nye mager. Det viser, at antallet af unge Havørne i Danmark har en god størrelse. Dette betyder også, at der er potentiale til, at nye par kan etablere sig. Det er der tegn på både i Sønderjylland og i Storstrøms Amt, og konkret er der i foråret 2003 fundet et nyt par med rede i Vestsjællands Amt.

Blå Kærhøg *Circus cyaneus*

Efter et par år uden ynglesucces lykkedes det omsider for et par Blå Kærhøge i Danmark. Ynglesæsonen 2002 startede optimistisk med meldinger om adulte fugle på et par sydvestjyske lokaliteter, men i juni og juli blev der kun set enlige 2K-fugle i disse områder. Derimod blev der tidligt i juni rapporteret om et par adulte fugle på Rømø, og 25. juni sås et par adulte fugle på Skallingen. Men ingen af stederne blev fuglene genfundet trods flere kontrolbesøg.

Den 18. august blev der observeret en adult hun med bytte i fangerne i et område nær Lille Vildmose. Lokaliteten har været under opsyn siden 1999, hvor der ligeledes blev set en hun flyve med bytte. Fem dage senere sås en adult han aflevere bytte enten til hunnen eller til en unge. Siden blev mindst to udføjne unger konstateret på stedet, og begge de gamle fugle blev set bringe føde til dem.

Hedehøg *Circus pygargus*

I 2002, det sidste år med systematisk kortlægning af ynglende Hedehøge i Sydvestjylland under *Projekt Red Hedehøgen*, registreredes der 37-39 par i marskområderne ved Vadehavet. Bestanden vurderes dog til 38-42 par (L.M. Rasmussen 2002). Projektet udførtes af DOF med økonomisk støtte fra Foreningen til Dyrenes Beskyttelse.

Den største koncentration af ynglepar var – som i de foregående år – Ballummarsken. 81% af alle yngleparrene registreredes i afgrødemarker, herunder græsmarker, mens de øvrige ynglende på naturlokaliteter (rørskov o.lign.). I 2002 forstærkedes indsatsen for at finde ynglepar i græsmarker, hvilket resulterede i 8 par i denne biotop, mod kun et enkelt i 2001. Blot 7-11 par havde ynglesucces, og ungeproduktionen var kun på 0,46 unger pr yngleforsøg. Den danske ynglebestand er en af de ringest producerende i Europa. I 2002 påvirkede især tre forhold resultatet: 1) sen klækning og tidlig høst af vinterhvede og vinterbyg, 2) flere ynglepar i græsmarker, samt 3) køligt og meget nedbørsrigt forsommervejr (Rasmussen 2002).

Uden for Sydvestjylland er der oplysninger om yderligere 3-5 ynglepar. I Skagens-området ynglende et par med held, og herudover er der oplysninger om et muligt ynglepar. Ved Ulvedybet fik to par henholdsvis én og tre flyvefærdige unger; rederne lå ca 1 km fra hinanden. Endelig registrerede der et muligt ynglepar på Borrís Hede.

Kongeørn *Aquila chrysaetos*

Danmark eneste Kongeørnepar i Lille Vildmose har åbenbart optimale forhold. Siden parret i 1999 for første gang ynglende med sikkerhed, har det produceret unger hvert år. I 2002 blev det til én udføjne unge.

I Nordjylland ses der året rundt et langsomt stigende antal unge Kongeørne. I Lille Vildmoseområdet er der i foråret 2003 observeret tre forskellige ungfugle, den ene i territorieflugt. De tre unge fugle er sandsynligvis unger – fra forskellige år – af det lokale par. Man må håbe, at der også kommer fremmede fugle til, så en egentlig dansk bestand kan opbygges.

Fiskeørn *Pandion haliaetus*

Artskoordinatoren har modtaget oplysninger om én sikker rede med unger, i Viborg Amt. Den pågældende lokalitet har nu været besat i ni sæsoner, de fleste af årene med udføjne unger. I 2002 var der tre unger, men en af dem blev fundet død under redetræet omkring tidspunktet for udflyvningen – sandsynligvis præderet af mår. De to øvrige ungers skæbne er uvis. Der foreligger herudover nogle observationer af hvad der tilsyneladende var Fiskeørne med udføjne unger, formentlig fra danske reder. Det drejer sig om én lokalitet i Århus Amt og to på Sjælland. Endelig er der oplysninger om et stationært Fiskeørnepar på yderligere en jysk lokalitet, men uden unger.

Lærkefalk *Falco subbuteo*

Der er i alt registreret 6-7 sikre ynglepar af Lærkefalk samt 2-3 mulige par. Der er indberettet 4-5 par i Sønderjylland, heraf dog kun et enkelt med kendt yngleresultat, én unge. Et par i Sydsjælland fik to udføjne unger. Ved det mulige ynglested 2001 på Lolland sås intet, der tydede på yngel i 2002. Den reelle danske bestand er sandsynligvis noget større, end observationerne lader formode, da ikke alle områder er grundigt undersøgt.

I løbet af maj forsvandt et par fra en af de mest stabile ynglepladser i de senere år. Årsagen var muligvis, at et Duehøgpar etablerede sig i området. Det er et velkendt, at Lærkefalken aldrig yngler nær Duehøg. Muligvis er falkeparret flyttet til en anden del af skoven.

Vandrefalk *Falco peregrinus*

Efter det mislykkede yngleforsøg i 2001 var forventningerne til ynglesæsonen 2002 store. Den 4. marts blev både han og hun set ved Storeklint på Østmøn. Den 24. marts aflæstes hannens ringe, og det kunne konstateres, at det var den samme som i

2001, nu to år gammel. Det lykkedes aldrig med sikkerhed at aflæse hunnens ringe, men sandsynligvis var det hunnen fra 2001.

Fra begyndelsen af april sås regelmæssigt bytteaflevering og afløsning på redehylden som indikation på, at rugningen er i gang. Den 26. maj kunne to unger ses på redehylden. De fløj ud ca 12. juni, og i den følgende tid lavede begge hyppigt flyveøvelser foran klinten. Fra begyndelsen af juli bevægede ungfuglene sig længere og længere væk fra yngleområdet, og fra slutningen af juli og i august sås de på Nyord.

Meget tyder på, at vi også snart kan vente det første yngleforsøg af Vandrefalk i det danske Vadehavsområde. I Niedersachsen har der i 2002 ynglet 12 par, primært ved kysten, og i den slesvigholstenske del af Vadehavet kunne man i 2002 konstatere mindst 8 territoriale par. Dertil kommer, at yderligere nogle par er set ved ubeboede småøer/sandrev, hvor de måske har forsøgt at yngle. I den danske del af Vadehavet kunne man måske forestille sig Jordsand, det militære område på Nordrømø, sandøerne syd for Fanø, Langli eller en høj bygning i Esbjerg Havn som kommende ynglesteder.

Den 27. marts 2003 blev der sat redekasser op til Vandrefalk på fire af Øresundsbroens bropper. Hvis arten etablerer sig her, vil der dog blive tale om sydsvenske ynglepar, da det er på den "forkerte" side af rigsgrænsen. Kasserne vil dog tidligst blive taget i brug i 2004, idet Vandrefalken lægger æg i april.

Urfugl *Tetrao tetrix*

Urfuglen er endegyldigt på vej ud af DATSY-rapporten og projektet. Der er modtaget en enkelt meddelelse om en Urfugl, der skulle være set i Hjortebjerg Plantage ved Vorbasse. Der er givetvis tale om enten en udsat fugl eller en undsluppet fangenskabsfugl.

Vagtlet *Coturnix coturnix*

Der er i alt indrapporteret 532 spillende Vagtler, hvilket er 15% flere end i 2001, men 10% færre end i topåret 2000. Den ornitologiske natakktivitet var forholdsvis høj i 2002, bl.a. som følge af *Operation Natlyt* (Klein 2002) og artikler i DOFs blade om registrering af Vagtlet og Engsnarre. På det grundlag vurderer artskoordinatoren, at resultatet ligger under det forventede, idet man nu har en bedre viden om hvor og hvornår Vagtlerne er mest aktive (Fredsøe 2002a). Dårlige vejrforhold med køligt og regnfuldt vejr samt hyppige tordenbyger og blæst i forsommeren kan både have gjort

det vanskeligere at høre fuglene og medført en lavere spilleaktivitet.

Den første Vagtlet blev hørt 7. maj ved Ribe, og i midten af maj registreredes der spillende Vagtler i stort set hele landet. Den sidste blev hørt 25. august. Størstedelen af registreringerne er fra Sønderjylland, men ligesom i 2000 blev der også registreret store forekomster i Nordjylland. I landets øvrige amter blev der registreret mellem 6 og 34 Vagtlere.

Det er bemærkelsesværdigt, at registreringerne viser to tydelige toppe (11-20. juni og 21-31. juli). Næsten samme mønster er konstateret hos Engsnarren.

Plettet Rørvagtlet *Porzana porzana*

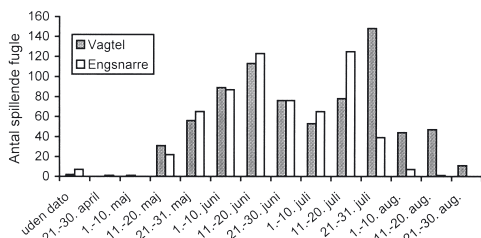
DATSY har i 2002 indsamlet oplysninger om i alt 201 spillende fugle. Det er det højeste antal, der er registreret i Danmark, siden den moderne feltornitologi udvikledes i løbet af 1960'erne. Rekordforekomsten må især tilskrives et stort influx i juli, der dog kun kunne mærkes i Jylland. Til gengæld var der Plettede Rørvagtlere i nærmest hele Jylland, og fuglene hørtes i mange småmoser og ådale, hvor de lokale ornitologer aldrig tidligere har registreret arten. Vest- og Nordjylland rummede som tidligere de største koncentrationer, men Østjylland blev usædvanlig stærkt repræsenteret.

Med det kraftige influx efter midsommer underbygger årets forekomst ikke ligefrem hypotesen om, at rørvagtlens normale to toppe (maj og juni/juli) i høj grad er udtryk for faste bestandes stemmeaktivitet ved første og andet kuld. Selv på landets vigtigste lokalitet med en fast ynglebestand, Vejlerne, var forekomsten i juli langt større end forekomsten i maj.

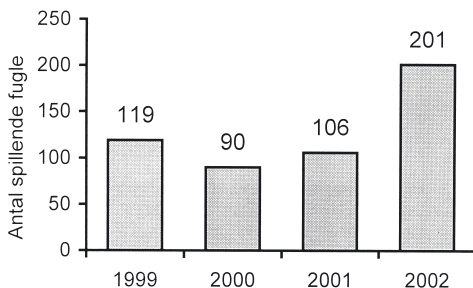
Det kraftige influx i juli skyldtes formentlig vejrforholdene, ikke mindst de store nedbørsmængder, som skabte gode betingelser for rørvagtlen i områder, der i normale år er for tørre. Det gælder i hvert fald Ribe Østerå, men er formentlig også forklaringen på den store spredning til usædvanlige lokaliteter i hele Jylland.

Det var ikke kun i Jylland, det regnede meget i juni-juli. Også i Østdanmark var der høj vandstand i mange moseområder. Så når juli-influxet stort set ikke blev registreret på øerne, kan det måske tages som udtryk for, at der var tale om fugle med kraftig trækdrift mod nordvest.

Konklusionen på forekomsten af Plettet Rørvagtlet i 2002 er altså, at arten har et stort potentiale for tilflyvning om sommeren fra de store bestande syd for Østersøen – når ellers betingelserne i form af høj vandstand i danske sumpområder indbyder til det. Til gengæld understreger rekordåret også, at



Den tidsmæssige fordeling af Vagtel og Engsnarre i 2002.
Recorded number of Quail and Corncrake in 2002.



Antal registrerede spillende Plettet Rørvagtel siden 1999.
Number of singing Spotted Crakes since 1999.

rørvagtlen forekomst er temmelig ustabil og svingende i Danmark.

Arrangørerne af *Operation Natlyt* har opgjort et samlet resultat på 206 syngende Plettede Rørvagtel (Klein 2002). Det har imidlertid ikke været muligt for artskoordinatoren at få detailoplysninger fra dette materiale, hvorfor det ikke indgår i DATSYs statistik.



Engsnarren opnåede sin hidtil højeste notering i 2002.
Foto: RSPB.

Engsnarre *Crex crex*

I alt er der registreret 276-298 crexende Engsnarrer i 2002, hvilket er nogenlunde samme antal som i 2000, men dobbelt så mange som i 2001. Den første Engsnarre blev hørt allerede 21. april ved Varde Å. Den øgede fokus på de nataktive fugle gennem bl.a. *Operation Natlyt* (Klein 2002) medførte en større feltmæssig aktivitet end i de tidligere år, og større områder blev undersøgt. Det kan være en del af årsagen til årets flotte resultat.

I Sønderjylland foretog de to utrættelige feltornitologer, Knud Fredsøe og Jesper Tofft, atter målrettede natlytture efter Engsnarre (og Vagtel). Der registreredes mindst 130-144 crexende fugle, hvilket er det største antal nogensinde registreret i Sønderjylland og mere end 100 flere end i 2001. Fuglene var spredt over det meste af landsdelen. Et lignende fordelingsmønster sås på Bornholm. I landets øvrige amter var de registrerede Engsnarrer i langt højere grad koncentreret på veldefinerede lokaliteter.

På Sjælland blev der i 2002 registreret en usædvanlig stor forekomst i den vanskeligt tilgængelige Store Åmose syd for Jyderup. Her omtales i midten af juli hele 41 crexende individer. Da observatørerne har ønsket at hemmeligholde de mere præcise oplysninger om lokaliteterne, er disse registreringer ikke inddraget i artskoordinatorens årsrapport (Fredsøe 2002b), og derfor ej heller i ovennævnte opgørelse. Blandt de 29 "kendte" registreringer af Engsnarre på Sjælland er seks fugle hørt i Kongemosen, som er en del af Åmosen. Det formodes, at disse indgår i ovennævnte tal på 41. Da de øvrige 23 sjællandske fugle er fra lokaliteter, der ligger langt fra Store Åmose – de fleste af dem fra Holmegårds Mose/Porsmose – har det samlede antal Engsnarrer på Sjælland formentlig omfattet

mindst 63 individer. På Sjælland var der således ligesom i Sønderjylland tale om mere end en fordobling i forhold til 2001.

Som for Vagtel var der også for Engsnarre to tydelige toppe i registreringerne (11-20. juni og 11-20. juli). Om årsagen skal søges i den ornitologiske aktivitet eller i Engsnarrernes adfærd må indtil videre stå hen i det uvisse. Det er også muligt, at det blæsende og regnfulde vejr i perioden mellem de to toppe medførte en faldende spilleaktivitet.

Trane *Grus grus*

Da der desværre ikke er foretaget en landsdækkende indsamling af yngleoplysninger om Trane i 2002, kan der ikke laves en fuldt dækkende bestandsopgørelse. Alt tyder imidlertid på, at arten fortsætter sin ekspansion. Nordjyllands Amt gennemførte som et pilotprojekt en indsamling af observationer af tilstedeværende ynglepar og potentielle ynglefugle på amtets lokaliteter. Rapporten, der sammenfatter resultaterne (Jensen 2002), er velvilligt stillet til rådighed for DATSY, og beretningen baserer sig på oplysningerne heri.

Der blev sammenlagt registreret 10-14 par Traner i formodede yngleterritorier i Nordjyllands Amt i 2002, heraf fem par med ynglesucces. De producerede i alt seks unger (mod mindst ni i amtet i 2001). Tre af de registrerede ynglepar baserer sig dog på så usikkert et observationsmateriale, at de højst kan betegnes som mulige. Der blev registreret flere ynglelokaliteter, der ikke tidligere har været kendt af DATSY. Bl.a. skal et Tranepar være set med en udflygtet unge i Vejlerne i såvel 2001 som 2002.

Hvis vi går ud fra, at bestanden i landets øvrige amter var uændret i forhold til 2001, kan landsbestanden i 2002 opgøres til mindst 27-31 par.

Hvidbrystet Præstekrave

Charadrius alexandrinus

Hvidbrystet Præstekrave bliver optalt på alle kendte ynglelokaliteter i Vadehavet hvert år, og det var også tilfældet i 2002. Som i de foregående år blev der ikke fundet ynglefugle uden for Vadehavet. Det samlede resultat var 92 optalte ynglepar og en vurderet bestand på 100-110 par.

Siden 1999 har den danske bestand været på omkring 100 par. Bestandsopgørelsen i 2002 blev ikke påvirket af oversvømmelser, mens ræveprædation tilsyneladende medførte en ringe ynglesucces på Rømø Sønderland. Antallet af ynglepar, der blev optalt her, må derfor formodes at være lavere end antallet af par, der reelt påbegyndte et yngleforsøg.

På det nordlige Fanø ynglede 12 par. Mindst to par sås ungevarslen, men herudover er fuglenes ynglesucces ikke oplyst. På Vestkeldsand ved det sydlige Fanø var der ét par.

Der blev fundet 57 par på Rømø's vesterhavsstrand. Det er det hidtil største tal herfra, mens det næststørste var 47 par i 2000. På Rømø's kortgræssede enge fandtes der tre par på Rømø Nørreland og 17 par på Rømø Sønderland. Antallet på Rømø Nørreland svarer til de foregående år, mens der optalte 37 par på Rømø Sønderland i 2001 og 34 par i 2000. Under en optælling på Sønderland 16. juni sås kun 3 unger og 4 ungevarslen, mod 18 unger og mindst 25-30 ungevarslen par 26. juni 2001. Det vurderes, at der kan have været op til 15 par mere i 2002, der pga. prædation havde opgivet på optællingstidspunktet, men nogle af disse fugle kan evt. indgå i tallet fra vesterhavsstranden.

Endelig sås op til to par i Saltvandssøen/Margrethekog.

Hjeje *Pluvialis apricaria*

Bestanden kan ikke opgøres på baggrund af det foreliggende materiale, da lokaliteterne i Thy ikke blev optalt. Lokale ornitologer med adgangstiladelse til Borris Hede har ikke registreret arten her i 2002 og frygter, at lokaliteten nu er forladt.

Svaleklire *Tringa ochropus*

Artskoordinatoren gjorde i 2002 en særlig indsats for at tilvejebringe oplysninger om ynglende Svaleklire, og opråb på hjemmesider og i lokalblade m.m. resulterede i oplysninger om 11-20 ynglepar. Da arten ikke er blevet målrettet eftersøgt, er der tale om et minimumstal. Ynglepar er blevet rapporteret fra Bornholm, Nordsjælland, Vest- og Sydsjælland samt fra Århus Amt. Dette er også de landsdele, hvor der registreredes flest ynglepar under atlasprojektet *Fuglenes Danmark* i 1993-96.

Tinksmed *Tringa glareola*

Bestanden kan ikke opgøres på baggrund af det foreliggende materiale, da de betydningsfulde lokaliteter i Thy ikke blev optalt. Tilbagemeldingerne fra de øvrige lokaliteter er mangelfulde.

Stenvender *Arenaria interpres*

Bestanden kan ikke opgøres på baggrund af det foreliggende materiale, da Læsø-bestanden ikke blev optalt. På Mandø blev der 21. maj jagttaget et par Stenvendere med parringsadfærd, og om "sommeren" sås et par med unger. Trods den noget



Selv om Sorthovedet Måge gik lidt tilbage i 2002, vil arten sikkert blive talrigere i de kommende år. Foto: Knud Pedersen.

upræcise tidsangivelse ser det altså ud til, at et par ynglede på øen i 2002.

På Saltholm blev der medio maj set fugle i de tidligere yngleområder, men observationerne blev tilsyneladende ikke fulgt op.

Sorthovedet Måge *Larus melanocephalus*

I 2002 har fire par Sorthovedet Måge ynglet i Danmark. I Vadehavet ynglede to par henholdsvis i Sneum Digegrav og på Langli. På Fyn ynglede et par på Skalø i Odense Fjord, og på Sjælland var der igen et par i Holmesø ved Brøndby, København. To af parrene (Langli og Holmesø) fik med sikkerhed unger, mens der er usikkerhed omkring de øvrige par. Udover de nævnte ynglepar er der iagttaget enlige adulte fugle i en del af de kolonier, hvor arten tidligere er set eller har forsøgt at yngle.

I 2002 har mange hættemågekolonier været ramt af oversvømmelse, prædation og måske sygdom. Mange kolonier gik således til grunde, og det kan have berørt potentielle lokaliteter for Sorthovedet Måge. Der ses næsten hele året omstrejfede fugle overalt i landet, så muligheden for stigning i ynglebestanden er absolut til stede.

Dværgmåge *Larus minutus*

I alt 2-3 par Dværgmåger forsøgte at yngle i Vejlerne i 2002. Et par, af en adult og en subadult fugl, sås på Bygholmengen i perioden 7-17/5. To par bestående henholdsvis af to fuldt udfarvede fugle og en adult og en subadult fugl etablerede sig i tilknytning til en hættemågekoloni i den nordlige del af Bygholm Vejle; det ene kan muligvis have været samme par, der besøgte Bygholmengen. Begge par var fuldt etablerede omkring 1. maj. Herefter konstateredes rugeskifte flere gange, men

omkring månedsskiftet maj-juni opgav begge par af ukendte grunde.

Sandterne *Gelochelidon nilotica*

I 2002 forsvandt endnu en gammel dansk ynglefugl. Fra sidst i april til sidst i juni sås regelmæssigt en enlig fugl i artens tidligere kerneområde mellem Vester Vedsted og Rømø Sønderland. Det blev den eneste fugl, der registreredes i Vadehavet i yngletiden, trods gentagne ynglefugletællinger på alle artens tidligere ynglelokaliteter i området.

Årets eneste observation af to fugle sammen var 10. august på Stormengene på Rømø. Det var sikkert fugle, der havde tilbragt yngletiden andetsteds.

Der er udtrykt ønske om en bedre dokumentation af det hidtil senest registrerede danske ynglepar i 2001. Det drejer sig om et par med to flyvende unger, der blev iagttaget ved Vilsund i Limfjorden 15. august 2001. Fuglene blev opdaget på deres karakteristiske mjavende kalden, og da de fløj forbi på 30-40 m's afstand, kunne det konstateres, at det var to voksne og to unge terner af en større art. Da observatøren har været observatør på Langli gennem en ynglesæson, hvor der ynglede Sandterne (og Splitterne) på øen, og tidligere også har været redevagt ved en Sandternekoloni på Mandø, og da Sandternens stemme ikke kan forveksles med andre danske terners stemme, findes observationen veldokumenteret. Det er ynglestedet derimod ikke. Artskoordinatoren vurderer, at en strandeng i Limfjordsområdet, der sjældent besøges, eller en hættemågekoloni i Limfjorden, hvor et ynglepar af Sandterne kan drukne i mængden, er det mest sandsynlige.

Sortterne *Chlidonias niger*

2002 blev et godt yngleår for Sortternen, hvor de positive takter fra 2001 fortsatte. Der blev i alt optalt 71-77 ynglepar på fem lokaliteter. Optællingen vurderes at være fuldstændigt dækkende og af meget fin kvalitet. Skjern Enge markerede sig som en ny, potentiel ynglelokalitet. Her holdt tre par til i længere tid, bl.a. ved en hættemågekoloni. Det er dog tvivlsomt, om der var tale om et reelt yngleforsøg. Arten hænger fortsat ved med nogle ganske få ynglepar på Sjælland. I Vejlerne er bestanden stabiliseret på ca 40 ynglepar, i 2002 dog med ringe ynglesucces – der blev kun registreret 5 (måske 7) flyvefærdige unger. Det så ellers meget godt ud helt frem til ultimo juni, hvor der blev fodret hektisk i begge de to kolonier. Den første flyvefærdige unge sås allerede 27. juni. Det kraftige uvejr med skypumper og tordenbyger omkring 1. juli kan måske være en af årsagerne til, at en del knap flyvefærdige unger er gået til. Den 9. juli var begge kolonier gået helt i opløsning.

Slørugle *Tyto alba*

Der registreredes i alt 147 Sløruglepar i 2002, heraf 113 (77%) i Sønderjyllands (59) og Ribe (54) Amter. Men arten ekspanderer fortsat nordpå i Jylland. Således registreredes i alt 12 par i Ringkøbing Amt og 8 par i Nordjyllands Amt, mens 2-4 par er angivet fra hvert af amterne Viborg, Århus og Vejle. På Fyn var der to Sløruglepar og på Bornholm tre. Der er fortsat ikke kendskab til ynglede Slørugler på Sjælland eller i Storstrøms Amt.

Artskoordinatoren ringmærkede 149 unger, primært i det sydlige Jylland. Ti af parrene producerede to kuld unger.

Der blev fundet to døde Slørugler. De stammede begge fra det eneste kendte Sløruglepar i Skåne, der producerede to kuld unger i 2001: en han fra første kuld fundet i Vestermarie på Bornholm 3. marts, og en hun fra andet kuld fundet ved Avedøre Holme på Sjælland 20. marts.

DOF søsatte i 2002 et landsdækkende *Projekt Slørugle* med det formål at understøtte den eks-

panderende bestand gennem en intensiveret opsætning af redekasser og etablering af lokale Sløruglegrupper i alle landets amter for at skabe kontakt til potentielle Slørugle-værter.

Stor Hornugle *Bubo bubo*

Årets resultat ligger på linje med de foregående års, idet der er indrapporteret 23 par. De fleste af parrene er fra kendte lokaliteter, hvoraf flere har været besat i adskillige år, men der er 8 nye par imellem. Disse er fordelt med to par i Århus Amt, ét i Vejle Amt, tre i Ringkøbing Amt og to i Ribe Amt. Det er første gang nogensinde, der er meldt om ynglefund af Stor Hornugle i Ribe Amt – oven i købet to succesfulde par. Der er ingen meldinger om Stor Hornugle i Viborg Amt eller på Øerne.

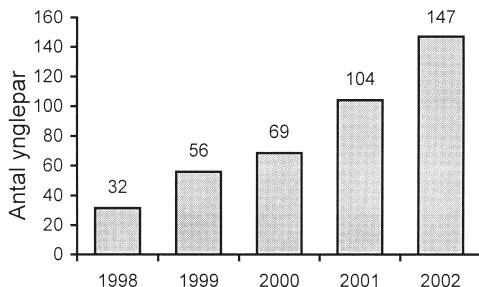
Mere end halvdelen af parrene havde ynglesucces. Mindre glædeligt er det, at der kun er kendskab til to sønderjyske par med unger i 2002, og i Vejle Amt lagde to af de gode par fra 2001 æg, men forlod siden ynglestedet af ukendte årsager. Samlet set må 2002 dog betegnes som det bedste år i DATSY-perioden.

Som tidligere ynglede de fleste par på jorden. Et enkelt par producerede tre flyvefærdige unger i en stor lagerhal, og et andet par fik én unge på en redeplatform. Derimod mislykkedes et yngleforsøg på toppen af en silo, hvor parret fik to unger i 2001. To par ynglede i gamle ravne- eller rovfuglereder, og begge fik mindst én unge, men den ene af dem blev fundet død under redetræet i begyndelsen af juni.

Det ser ud til, at den danske bestand stadigvæk har det svært. Også i 2002 var ungeproduktionen lav sammenlignet med vore nabolande: 1,1 unger pr yngleforsøg og 1,8 unger pr ungeproducerende par. Der er ikke umiddelbare tegn på, at arten bliver efterstræbt, men det er påfaldende, at flere jordrugende par nåede at lægge æg, hvorefter redetstedet blev efterladt uden tegn på, at ugerne overhovedet havde været der. Måske er der blot tale om, at ugerne er meget følsomme over for forstyrrelser i den periode, hvor de lægger æg og

Ynglepar af Sortterne i 2002, med bemærkninger om ynglesucces.

Lokalitet	Antal ynglepar	Ynglesucces
Vejlerne	42	kun 5-7 unger blev set flyvefærdige
Husby Sø	4-5	ukendt
Skjern Ådal	0-3	ukendt
Tøndermarsken	24	redeunger set, ukendt om de blev flyvefærdige
Ramsødalen	1-3	mindst 1 udflyjende unge



Antal ynglepar af Slørugle siden 1998.
Breeding pairs of Barn Owl since 1998.

ruger. Der skal derfor endnu engang opfordres til, at man undgår at forstyrre ugerne i denne kritiske periode. Ugerne er lettest at finde i det tidlige forår, hvor hannens revirsang høres vidt omkring lige efter solnedgang, og i juni, hvor de store ungers kalden efter føde kan registreres på samme tidspunkt af døgnet. I 2002 var ynglesæsonen imidlertid usædvanlig lang. De første unger blev som normalt konstateret i midten af maj, mens de seneste sås blive fodret sidst i august.

Mosehornugle *Asius flammeus*

For Mosehornuglen var 2002 et halvskidt år. Der er indrapporteret tre sikre ynglepar (Mandø, Ribe Amt), ét muligt ynglepar (Holmegårds Mose/Porsmosen, Storstrøms Amt), og 1-3 oversomrende fugle (Tipperne, Ringkøbing Amt). På Mandø blev fuglene set ruge, men der kom ingen unger på vingerne. Den tidlige ungetid faldt sammen med en regnfuld og kølig periode, hvilket kan have været årsagen (der er ingen ræve på Mandø). Ultimo juli – primo august forsvandt ugerne fra øen, og der er kun set Mosehornugle en enkel gang siden. I Holmegårds Mose/Porsmosen blev der observeret Mosehornugle i yngletiden. Arten er gennem de sidste år registreret som sandsynlig ynglefugl på lokaliteten.

Perleugle *Aegolius funereus*

Det er fortsat uklart om vi har en ynglebestand af Perleugle eller ej. Flere bornholmske feltornitologer har lyttet efter ugle i de klassiske kerneområder, men med meget begrænset succes – det er kun lykkedes at registrere arten ved enkelte lejligheder på tre lokaliteter: 1) Sandegård, Bodilsker, vest for Hundemyre, en sangserie hørt 17. februar; 2) Gudhjem, 6-7 sangserier hørt 10. marts; samt 3) Majdalen, Paradisbakkerne, en sangserie

hørt 27. marts. Opfølgende besøg har ikke givet resultat. 27. marts blev en Perleugle fundet død efter at være fløjet mod et vinduesparti i Svaneke.

Fra Østjylland foreligger der en bemærkelsesværdig observation, idet en Perleugle 19. februar blev hørt synge fem gange i Hyllested By på Djursland. Den blev ikke hørt siden.

Biæder *Merops apiaster*

I løbet af året registreredes der yngleforsøg på tre danske lokaliteter, to i Vestsjælland og en i Vestjylland. Det samlede resultat blev to par med ynglesucces (i alt fem udføjne unger) samt tre mislykkede yngleforsøg. Biæderen kan således være i færd med at udvide sit danske yngleområde.

På Røsnæs, hvor arten har ynglet stabilt siden projektets start i 1998, blev 2002 en ringe sæson. Her gjorde tre par yngleforsøg på to lokaliteter, men ingen af stederne med succes, og fuglene optrådte temmelig ustabil. Fem fugle ankom planmæssigt 25. maj, og allerede tre dage efter konstateredes to par ved to nybyggede redehuller på den lokalitet, hvor arten har ynglet siden 1998, men hvor der flere gange har været problemer med beskyttelsen af fuglene. I løbet af juni blev fuglenes optræden gradvis mere uregelmæssig, og 9. juli sås de for sidste gang, i alt fire fugle. På den anden lokalitet opgav parret inden udgangen af juni. Til gengæld registrerede to københavnske feltornitologer 4. august tilfældigt et par Biædere, der fodrede to udføjne unger nær Strids Mølle i Bjergsted Kommune. Hvor dette par har ynglet vides ikke.

Årets mest spændende observation er fra det vestjyske. En indikation på, at noget var under opsejling, var en observation 18. maj af 7 Biædere ved Hanstholm. Den 15. juni sås 7 rastende fugle ved Søndervig, og muligvis var det disse fugle, der i begyndelsen af juli blev fundet i en grusgrav i Ringkøbing Amt. 12. juli registreredes her 7 voksne fugle og tre redehuller. Fuglene var stationære på stedet sommeren over, og 17. september sås der to voksne og tre udføjne unger. To dage senere blev de to sidste fugle set flyvende sydpå.

Ungernes udflyvning fra den vestjyske grusgrav skete med over en måneds forsinkelse. Normalt sker det omkring 1. august, og borttrækket finder sted omkring 1. september. Det lune sensommervejr har måske reddet de vestjyske unger, der indledte sydtrækket få dage efter udflyvningen.

Vendehals *Jynx torquilla*

Med den spredte forekomst og den skjulte levevis er Vendehalsen en meget vanskelig art at dække i

DATSY-projektet. Det er uvist i hvilken grad de få indrapporterede ynglefund afspejler den reelle bestandsstørrelse. Der er oplysninger om tre sikre og syv sandsynlige ynglepar i 2002, hvilket er på nogenlunde samme niveau som i 2001.

De tre sikre ynglepar, alle i redekasser, blev registreret på Borris Hede, der formentlig er landets eneste lokalitet med en fast ynglebestand. Området har således en central rolle i en fortsat overvågning af arten. Den første rugende fugl registreredes 18-19. maj; 8. juni lå den på små unger, og 6. juli var kassen tom. Et andet par ynglede ligeledes med held, mens et tredje kuld druknede i redekassen, formentlig efter en af forsommerens kraftige tordenbyger. Yderligere registreredes et sandsynligt par ved et gammelt spættehul på lokaliteten.

De øvrige seks sandsynlige – samt 3-4 mulige – ynglepar er registreret i Midt- og Vestjylland. Mulige ynglepar er desuden set på Fyn og Djursland, men det kan ikke udelukkes, at de har været trækfugle. Der er ikke rapporteret om mulige yngleforekomster øst for Storebælt.

Lille Flagspætte *Dendrocopos minor*

Der er indgået oplysninger om i alt ét sikkert ynglepar, 7-9 sandsynlige ynglepar og 37 mulige ynglepar. Territoriehævdende enlige fugle, der kun er registreret ved en enkelt gang i forårsmånederne, er kategoriseret som mulige ynglepar, men bør formentlig betragtes som sandsynlige ynglepar. Når fuglene ikke er registreret flere gange på lokaliteterne, skyldes det dels, at de færdes ret skjult i store uoverskuelige sumpskove og tilgroingsmoser, dels at observatørerne kun sjældent har fulgt observationen op. Af i alt 43 lokaliteter med registreringer i 2002 er 84% beliggende på Øerne: Storstrøms Amt 14, Hovedstadsregionen 12, Bornholm 7 og Vestsjælland 3. De få jyske lokaliteter er spredt i Nord-, Øst- og Sønderjylland. Der er ikke rapporteret ynglefund på Fyn.

Toplærke *Galerida cristata*

Artens generelle nedtur synes at fortsætte. Der blev i 2002 blot registreret to sikre ynglepar med hver en udflygtet unge, begge i Hirtshals. Her sås der 5-7 fugle i januar. I foråret registreredes skønsmæssigt 10-12 fugle, bl.a. ved stationen, Colorline/rangerområdet og Skaga/Q8/Nordsøcentret. I begyndelsen af juni observeredes et par Toplærker, der fodrede en unge i Østergade og ved Nordsøcentret. Desuden sås et par med en udflygtet unge ved Brugsen. I november-december sås mindst fire fugle i byen.



På Anholt klarer Markpiberen sig, mens bestanden på Skagen-halvøen skrantes alvorligt. Foto: Knud Pedersen.

Toplærken blev i løbet af året registreret i fire andre nordjyske byer. I Løkken sås 2. juni én fugl og i juli to fugle tæt ved Action House, men ingen bevis på yngel. I Hjørring sås en enkelt fugl i midtbyen i januar-februar og igen i november. I Frederikshavn er enkelte stationære individer set på to gammelkendte ynglelokaliteter, men der blev ikke registreret tegn på yngel. En formodet strejffugl blev 3. juni set på motorvejen ved Jyske Ås 1 km nord for Dannerhøj savværk ved Flauenskjold. En strejffugl er ligeledes iagttaget i Rønne Vesthavn 8. august.

Markpiber *Anthus campestris*

Den samlede landsbestand er i 2002 opgjort til ca 15 ynglepar. For første gang under DATSY-projektet foreligger der dækkende oplysninger om ynglebestanden på Anholt. Her gennemførte to feltornitologer tre optællinger i maj-juni (Rasmussen 2002) og registrerede 9-11 ynglepar. På Skagen-halvøen registreredes tre sandsynlige ynglepar. På Anholt synes bestanden at være stabil, idet den har ligget på 8-12 ynglepar siden 1970'erne. Derimod er udviklingen på Skagen-halvøen alarmerende, idet bestanden her er blevet mere end halveret siden 1998 – DATSY-projektets startår.

Vandstær *Cinclus cinclus*

Artskoordinatoren har kendskab til fem sikre ynglepar, alle i Vejle Amt, som havde unger i reden i maj. Tre par ynglede i redekasser og to på bjælker under broer. Herudover er der kun "rygter" om et par i Århus Amt, samt sommerobservationer fra juli af en adult Vandstær et andet sted i Århus Amt. Sidstnævnte er usædvanlig, da fund af Vandstær i

juli er meget sjældne i Danmark. 2001-ynglepladsen i Århus Amt havde ingen fugle i 2002, men den gamle rede kan stadig ses i kassen og ser næsten ny ud! Endelig blev en Vandstær 30. maj helt usædvanligt set i et vandløb på Sydfyn. Da der ikke foreligger oplysninger, der tyder på at arten har ynglet her, regnes den som en enlig, oversomrende fugl.

Der savnes aktuelle oplysninger om Vandstærens ynglestatus på Bornholm. Vejle Amt nummer en lille, men ret fast bestand, der ydermere ser ud til at være i vækst. Amtet og dets vandløb må betegnes som landets betydeligste område for arten. DATSY har kontakt med Vejle Amts miljøafdeling, således at man i forvaltningen af åerne i området kan tage hensyn til Vandstæren. Amtet har i foråret 2002 politianmeldt en mølle-ejer for at tømme sediment fra mølledammen ud i vandløbet, hvilket medførte, at åen var slemt tilmudret nogle dage midt i Vandstærens yngleperiode (ultimo april). Tilsyneladende fodrede fuglene dog ungerne uantastet; en observatør mente, at de fløj ud og fandt føde i sidebækkene.

Der er indgået oplysninger om endnu et sikkert ynglepar i Vejle Amt i 2001, hvilket bringer årets bestand op på 5-7 ynglepar.

Blåhals *Luscinia svecica*

Der er rapporteret 23-24 sandsynlige ynglepar i 2002. De fleste er fundet i det gamle kerneområde i Tøndermarsken med en særlig stor koncentration i Magisterkogen. Herudover er der registreret 6-7 territoriehævdende fugle i Ribe Amt, de fleste i eng- og marskområder omkring Varde Å og i bunden af Hø Bugt. Her vokser antallet af territoriehævdende Blåhalse år for år. Der er endnu ikke registreret yngleforekomster eller stationære syngende fugle i den østlige del af Sønderjylland eller i Vejle Amt. Men at en yderligere ekspansion er i vente, vidner følgende observationer om: 2. april sås og hørtes en syngende Sydlig Blåhals i Vej-

lerne, og 10. april sang en ved Vester Hassing øst for Ålborg.

Sortstrubet Bynkefugl *Saxicola torquata*

Med kun 15 rapporterede ynglepar er der tale om en markant tilbagegang i forhold til 2000 og 2001 (henholdsvis ca 28 og 21 ynglepar). Der er dog ynglefund i alle jyske amter. Arten er fundet på nogle nye lokaliteter, men er samtidig eftersøgt forgæves på en række tidligere anvendte lokaliteter. Tilbagegangen synes især markant i Ringkøbing Amt med kun ét par i 2002 mod 5-7 par i 2000-2001. Der er ikke meldt om ynglefund på Sjælland, hvor der ellers har været et par ved Melby Overdrev i 1999-2001.

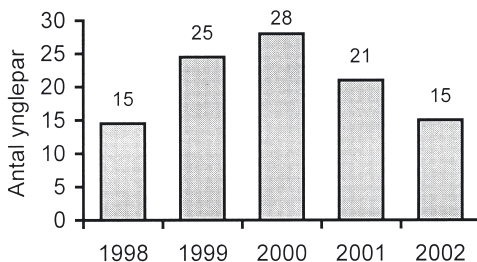
Artskoordinatoren vurderer, at der er tale om en reel tilbagegang, idet arten forgæves er eftersøgt på en række gammelkendte ynglelokaliteter, bl.a. i Ribe, Ringkøbing og Viborg amter. I Sønderjyllands Amt er de fleste tidligere anvendte lokaliteter besøgt uden resultat, og i Frøslev Mose og Plantage er kun set tilsammen 3 par mod 6 i 2001. Der er også kigget forgæves efter arten på de vestjyske heder i forbindelse med registreringer af Stor Tornskade.

Det formodes dog, at der fortsat er enkelte oversete ynglepar. Arten kan yngle på små ydmyge steder som en lille grøft i kanten af en hedemose eller en mindre hede. Sådanne steder ligger uden for de områder, der typisk besøges af feltornitologer. Det vurderes derfor, at den reelle landsbestand i 2002 har været omkring 20 par.

Savisanger *Locustella luscinioides*

2002 var et godt år for arten, og der foreligger oplysninger om mindst 20 fugle på 11 lokaliteter. Alle var syngende hanner. Der var en klar overvægt på vestlige lokaliteter, idet 17 af fuglene er registreret i Jylland og kun 3 i Østdanmark. Der blev ingen sikre yngelfund gjort, men da kerne-lokaliteter som Magisterkogen, Selbjerg Vejle og Røgbølle Sø ved Maribo har huset stationære, syngende hanner fra sæsonstarten, må det antages, at arten ligesom i tidligere år har ynglet på disse lokaliteter.

De første fugle ankom tidligere end sædvanligt, idet der allerede fra 18. april kunne høres Savisanger ved Geddal Enge (Ringkøbing amt) og fra 22. april ved Magisterkogen. I den første dekade af maj blev der registreret i alt 11 individer, hvoraf 10 var stationære og hørtes frem til medio juni. I anden maj-dekade dukkede yderligere 3 fugle op, alle stationære. I slutningen af maj registreredes endnu en fugl, men kun en enkelt dag, altså en



Antal ynglepar af Sortstrubet Bynkefugl siden 1998.
Breeding pairs of Stonechat since 1998.

sandsynlig gennemtrækker. I første dekade af juni ankom 3 fugle, og i anden juni-dekade yderligere en; to af disse fire var stationære gennem 1½ måned. Endelig hørtes årets tilsyneladende senest ankomne Savisanger fra primo juli og resten af måneden.

Samlet set har 15 ud af de 20 individer opholdt sig på lokaliteten (territoriet) i 30 dage eller mere, hvilket er en større andel end sædvanligt, ligesom opholdsperioderne generelt har været af længere varighed, end de tidligere år.

Drosselrørsanger *Acrocephalus arundinaceus*

Der er oplysninger om 12 registreringer af syngende hanner samt et enkelt sikkert ynglefund. Som i 2001 var det eneste sikre ynglefund i Mari-bosøerne. Her hørtes hannen første gang 21. maj, mens hunnen sås første gang 17. juni. Siden iagt-toges redebygning, og fra 8. juli fodring af unger; 21. juli sås tre udføjne unger. På lokaliteten hørtes også to andre syngende hanner, mens de øvrige 10 syngende hanner fandtes på Bornholm (1), Syd-sjælland (1) og Fyn (1), samt i Sønderjylland (2), Østjylland (1) og Nordjylland (4, heraf 3 i Vej-lerne).

Høgesanger *Sylvia nisoria*

Høgesanger har næppe ynglet i landet i 2002. Alle relevante tidligere lokaliteter på Møn er undersøgt uden resultat, og der er ingen rapporter om "mistænkelige fugle" andre steder i Storstrøms Amt. På Høvblege, Østmøn, hvor arten blev grundigt efter-søgt gennem hele forsommeren, er der meldt om to syngende 8-9. juni, men det formodes at have været enlige, strejfende eller trækkende hanner, der kortvarigt rastede i området. En enkelt fugl blev hørt kalde om aftenen 22. maj i Højstrup-skoven ved Rødvig på Stevns, men blev ikke set eller hørt på lokaliteten siden.

Lundsanger *Phylloscopus trochiloides*

Arten er medtaget i DATSY-rapporten denne gang, fordi der er indrapporteret tre sikre ynglefund fra 2002. Et par ynglede ved Store Klint på Møn og sås med 2-3 unger 23/7. Desuden var der endnu en syngende fugl på Klinten 14/6, 2-300 m nord for trappen til Sandskredsfaldet. Herudover er der oplysninger om to par med unger på Christiansø.

Fyrremejse *Parus montanus*

Fyrremejsens langsommelige ekspansion mod nord i Jylland fortsætter tilsyneladende. Observations-materialet viser, at nordgrænsen nu er rykket op til en linje Horsens-Holstebro. I 2002 blev arten for

første gang set i Ringkøbing Amt, endda på fire lokaliteter. En flok på tre fugle sås på Borris Hede 31. marts, og arten yngler formodentlig i området. I Vejle Amt ser Fyrremejsen ud til at være vel-etableret: der foreligger 14 observationer fra fire gammelkendte lokaliteter (op til tre fugle på samme dag, og to sikre ynglepar), og herudover blev en ny lokalitet fundet i den nordligste del af amtet. I Ribe Amt var der 17 observationer på tre lokaliteter, heraf et enkelt ynglefund på en gammelkendt lokalitet. I Sønderjyllands Amt var der adskillige observationer fordelt på 13 gammelkendte lokaliteter; fra 3 af lokaliteterne er der meldt om ynglefugle, og Sølsted Mose udmærkede sig med hele fem ynglepar.

Pirol *Oriolus oriolus*

Der er kun sparsomme oplysninger om Piro lens optræden på danske ynglelokaliteter i 2002. Det beskedne resultat er blot to sandsynlige og 4-7 mulige ynglepar. Fugle fra oplagte træklokaliteter som Skagen og Gilbjergshoved såvel som strejf-fugle, der kun er observeret én dag på en lokalitet, er udeladt.

Bortset fra en enkelt strejffugl i maj blev arten trods eftersøgning slet ikke registreret i skovene på Als og Sundved. I Fyns Amt var der 1-2 stationære, territoriehævdende par på Sydlangeland samt en stationær, syngende han på Æbelø. På Lolland-Falster og Møn er Piro len registreret mere eller mindre tilfældigt på 2-4 potentielle yngle-lokaliteter. På Bornholm registreredes to syngende hanner i yngletiden, men lokalt vurderes det at være trækfugle. Herudover foreligger der oplysninger om en syngende fugl på Omø (forsvandt hurtigt) og én ved Køge. Rapporten lider dog noget under, at en række kystskove, der husede yng-lende Piroler under atlasprojektet *Fuglenes Danmark* i 1993-96, ikke er blevet undersøgt i 2002.

Stor Tornskade *Lanius excubitor*

Der er i 2002 registreret 6 sikre ynglepar med 12-13 udføjne unger, samt 10-14 sandsynlige par. Landsbestanden synes at være stabiliseret på mindst 20-25 par, enkelte år måske i nærheden af 30 par. Fra kernelokaliteten Borris Hede er der kun modtaget oplysninger om tre sandsynlige par, mens der ellers de senere år har været 6-10 par. I Århus Amt blev der for første gang fundet en rede med unger, på en lokalitet hvor der i 2001 sås to fugle i yngletiden. Ligeledes for første gang blev der også fundet to par i Ribe Amt, i begge tilfælde to voksne fugle, som flere gange fløj ind i et træ med føde. De to lokaliteter er ikke besøgt siden,

Bestand og ynglelokaliteter for Stor Tornskade.

	Sikre ynglefund	Antal unger	Sandsynlige ynglepar	Vurderet bestand	Vurderet antal lokaliteter	Heraf lokaliteter i militære områder
1998	2	7	9-11	13-17	3	2
1999	4	10-11	11	10-15	5	4
2000	5	16	23-25	20-25	10	3
2001	5	8	18-26	20-25	10	3
2002	6	12-13	10-12	20-25	10	4

men det formodes, at der har været ynglesucces begge steder.

Arten er i alt noteret på 10 lokaliteter, heraf fire militære områder. I alt vurderes cirka 2/3 af alle ynglepar at holde til på militære områder, af hvilke Borris Hede er det vigtigste, normalt med mindst halvdelen af bestanden.

Nøddekrige *Nucifraga caryocatactes*

Der foreligger kun oplysninger om 1-2 ynglepar i Silkeborg Nordskov samt et muligt par ved Råbylille Strand på Møn. Kontakter til lokale feltornitologer med kendskab til ynglelokaliteter i 1990'erne har ikke resulteret i ynglefund disse steder, formodentlig fordi en dansk bestand ikke kan opretholdes uden tilskud udefra i forbindelse med invasioner.

Gulirisk *Serinus serinus*

Der er registreret tre sikre ynglepar med i alt 4-5 udføjne unger, samt 1-2 sandsynlige ynglepar, alle i Storstrøms Amt. Herudover foreligger der fra det meste af landet mindst 32 observationer af fugle, der hverken har udvist yngleadfærd eller har været stationære i længere tid, og som derfor må antages at have været træk- eller strejfgæster. To vinterobservationer indgår også i materialet. På Dueodde (Bornholm), hvor arten sandsynligvis yngede i 2001, var der blot én observation af en syngende fugl (18/5).

Summary

Rare and threatened breeding birds in Denmark, 2002

This paper reports on 52 rare and endangered birds breeding in Denmark, monitored by the Danish Ornithological Society in the year 2002. The monitoring project was implemented in 1998 and aims at collecting data on these species each year during the breeding season. The project is organised as a network of coordinators, each of

which takes care of one or a few species. After the breeding season data are sent to a central coordinator, who prepares the final report.

It is the intention of the project organisers that the data and the acquired knowledge should be used to produce action plans for the most endangered species. So far action plans for White Stork (Grell 2000a), Golden Plover (Heldbjerg & Grell 2001), Crested Lark (Grell et al. 2003) and Red Kite (Grell 2003) have been produced. Furthermore the National Forest and Nature Agency under the Ministry of the Environment has produced a national action plan for the Corncrake (Skov- og Naturstyrelsen 2000).

The results for 2002 are summarised in Table 1. The columns are (left to right): species name, number of recorded breeding pairs, number of sites, coverage code, and name of species coordinator. The coverage codes are +++ (well covered, all or almost all breeding pairs recorded), ++ (acceptably covered, presumably a fairly good estimate but some data missing), and + (insufficiently covered, chance observations only). Data are particularly sparse for nocturnal or dispersed species such as Corncrake, Quail, Crane, Lesser Spotted Woodpecker, Wryneck, Willow Tit and Golden Oriole.

Among the results were:

Fulmar Fulmarus glacialis: The 2-3 breeding pairs at the newly established colony at Bulbjerg in northwestern Jutland failed to produce any young, for no obvious reason. Protection of the breeding site has improved in 2002.

Spoonbill Platalea leucorodia: The small newly established Danish population doubled and 12 nests were recorded. A new colony was established at the Skjern river delta in Western Jutland. The site was flooded a few years ago after the completion of an ambitious nature restoration project supported by EU LIFE funding. Seven pairs bred in the 7-year-old colony at Limfjorden in northern Jutland.

Whooper Swan Cygnus cygnus: This species were added to the Danish breeding avifauna in 2002 when a pair of wild birds raised three 3 young in a small pond in Northern Jutland.

Barnacle Goose Branta leucopsis: The colony on Saltholm near Copenhagen increased to 161 breeding

pairs. Two additional broods were recorded on Bornholm in the Baltic Sea.

Goldeneye *Bucephala clangula*: 87-90 pairs were recorded, almost all breeding in nest boxes in Northeast Zealand.

Red Kite *Milvus milvus*: The intensive monitoring of this species – starting in 2001 – was continued. 18 active nests were recorded, but only 11 pairs bred successfully and produced a total of 18 fledglings. Two adult kites were found dead close to occupied nests during the breeding season, bringing the total of dead adult birds recorded in the two-year monitoring period up to 5 birds. The causes of death are not clear, but incidents of persecution have formerly occurred in these communities.

White-tailed Eagle *Haliaeetus albicilla*: After a fine 2001-season with 7 successful pairs, 2002 was a rather miserable year for the breeding eagles. Of 8 pairs only 4 bred successfully, raising a total of 6 young. Four dead eagles were found, two immatures and two adults. Fortunately, quite a number of unpaired eagles frequent the Danish landscape these days, and the mates of both the dead adults soon remated.

Golden Eagle *Aquila chrysaetos*: The single Danish breeding pair has fledged young each year since 1999. One eaglet flew from the nest in 2002.

Osprey *Pandion haliaetus*: A single active nest was recorded in 2002, and another former breeding site was attended by non-breeding birds. At three other sites adult Ospreys were seen accompanied by juvenile birds which may have been reared in Denmark.

Hobby *Falco subbuteo*: Most of the 6-7 breeding pairs were found in southeastern Jutland.

Peregrine Falcon *Falco peregrinus*: A young pair breeding unsuccessfully at Møn in 2001 returned in 2002 and produced two young.

Quail *Coturnix coturnix*: 532 calling Quails were recorded, most of them in the southern and northern parts of Jutland.

Corncrake *Crex crex*: 276-298 calling males were recorded, slightly more than in the top year of 2000 (270). Field activity during night was increased in 2002.

Mediterranean Gull *Larus melanocephalus*: four breeding pairs.

Gull-billed Tern *Gelochelidon nilotica*: Denmark lost this ancient member of its avifauna in 2002 when not a single pair bred. Other recent losses are Black Grouse and White Stork.

Black Tern *Chlidonias niger*: For the first time in many years the population of Black Terns increased, to 71-77 breeding pairs at 5 sites.

Bee-eater *Merops apiaster*: The species may be expanding its range in Denmark, but only 5 pairs bred in 2002, at three sites, including a new breeding site in eastern Jutland and a well-known site in western Zealand where a small colony has been established since 1998.

Crested Lark *Galerida cristata*: Only two confirmed breeding pairs were recorded, both in Hirtshals in northern Jutland.

Tawny Pipit *Anthus campestris*: 15 breeding pairs were recorded. The population at Skagen has decreased by 50% since 1998, whereas the small population of about 10 pairs on the island of Anholt in Kattegat is stable.

Bluethroat *Luscinia luscinia*: 23 breeding pairs were located. A recent immigrant, the species is largely confined to two core areas in southwestern Jutland.

Referencer

- Fredsøe, K. 2002a: Vagtel, årsopgørelse 2002. – Eget tryk.
- Fredsøe, K. 2002b: Engsnarre, årsopgørelse 2002. – Eget tryk.
- Grell, M.B. 1999: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 1998. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 93: 105-126.
- Grell, M.B. 2000a: Forvaltningsplan for Hvid Stork *Ciconia ciconia* i Danmark. – Dansk Ornitologisk Forening.
- Grell, M.B. 2000b: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 1999. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 94: 55-72.
- Grell, M.B. 2001: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2000. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 95: 51-68.
- Grell, M.B. 2002: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2001. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 96: 43-66.
- Grell, M.B. 2003: Forslag til en forvaltningsplan for bevarelsen af Rød Glente *Milvus milvus* i Danmark. – Dansk Ornitologisk Forening.
- Grell, M.B., J. Hansen & B. Rasmussen 2003: Overvågning af Toplærke *Galeria cristata*, med en gennemgang og vurdering af de danske ynglehabitater. – Arbejdsrapport fra DMU 171. – Miljø- og Energiministeriet, Danmarks Miljøundersøgelser.
- Heldbjerg, H. & M.B. Grell 2001: Forslag til forvaltningsplan for den danske ynglebestand af Hjejle *Pluvialis apricaria*. – Dansk Ornitologisk Forening.
- Jensen, B.H. 2002: Status for Trane i Nordjyllands Amt. – Nordjyllands Amt.
- Klein, S. 2002: Operation Natlyt - en succes. – Fugle i feltet 8(4): 21.
- Rasmussen, A. 2002: Markpiber på Anholt 2002. – Søravnen 30: 14.
- Rasmussen, L.M. 2002: Hedehøg i Sydvestjylland - ynglesæsonen 2002. – Foreningen til Dyrenes Beskyttelse og Dansk Ornitologisk Forening.
- Skov- og Naturstyrelsen 2000: Handlingsplan for bevarelse af den truede fugl ensnarre *Crex crex*. – Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.
- Stoltze, M. & S. Pihl 1998: Rødlister 1997 over planter og dyr i Danmark. – Miljø- og Energiministeriet.

Antaget 24. april 2003

Michael Borch Grell (michael.grell@dof.dk)
DATSY
Vesterbrogade 138-140
1620 København V